

Beleidsplan Gemeenschapshuis Blitterswijck.

Januari 2017

Inleiding

Het 60 jaar oude gemeenschapshuis in Blitterswijck staat aan de vooravond van een grondige renovatie en uitbreiding. De activiteiten van de nevenvestiging 't Honk worden onder gebracht in het vernieuwde gemeenschapshuis oftewel het Multifunctionele Gemeenschapshuis Blitterswijck (MFGB). Voor het bestuur en de hoofdgebruikers van het gemeenschapshuis is dit aanleiding om de ambities eveneens te vernieuwen. De weerslag van dit proces is in dit beleidsplan opgenomen.

Toen op 6 januari Blitterswijck definitief werd bevrijd door Poolse troepen troffen de terugkerende inwoners een dorp in puin aan. In eerste instantie ging de aandacht uit naar de bouw van noodwoningen en vervolgens naar de herbouw van de kerk en de school. In 1955 werd het nieuwe gemeenschapshuis aan het dorpsplein gebouwd. Voor de oorlog kende Blitterswijck geen echt gemeenschapshuis. Het gemeenschapshuis werd 60 jaar geleden in gebruik genomen door onder andere: Fanfare "Moed en IJver", Zangvereniging "Moed en IJver", LLTB afd. Blitterswijck / Jonge boeren vereniging en de Boerinnenbond. Het gemeenschapshuis gaf een impuls aan het verenigingsleven. In 1980 ging de oude Kleuterschool dienst doen als nevenvestiging van het gemeenschapshuis. Het Honk ging onderdak bieden aan de peuterspeelzaal en vanaf 1990 als gemeentelijke kinderopvang. Vanaf 2005 zijn in Het Honk het jongerencentrum DIM, de KBO-vereniging en de damesgymclub gevestigd.

Het verenigingsleven en het gemeenschapsleven zijn in de loop der jaren sterk veranderd. De LLTB afd. Blitterswijck bestaat niet meer en de Boerinnenbond heet nu Blitterswijckse Vrouwen Ontmoeten (BVO). De ouderenvereniging (Katholieke Bond van Ouderen) is door de vergrijzing hard op weg om de grootste vereniging van het dorp te worden. Er komen steeds meer initiatiefgroepen die in het gemeenschapshuis activiteiten voor kwetsbare dorpsgenoten opzetten zoals een eetpunt of een ontmoetingspunt. De manier waarop inwoners zich organiseren en hun tijdsbestedingen invullen is nu geheel anders dan 30 jaar geleden. Ondanks de grote mobiliteit en de mogelijkheid om 's avonds de hele wereld in de huiskamer te halen, groeit als een soort tegenwicht ook de aandacht voor het eigen dorp en de contacten met dorpsgenoten. In deze veranderende omstandigheden zoekt het gemeenschapshuis Blitterswijck haar plek.

Veranderende wensen en behoeften.

Ongeveer 7 jaar geleden koos Blitterswijck voor vernieuwing van de gemeenschapsaccommodaties als hoogste prioriteit in het dorpsontwikkelingsplan. De redenen daarvoor zijn verschillend. Sommige bewoners hebben daarbij een fysiek beeld van het 60 jaar oude gemeenschapshuis dat dringend aan renovatie toe is omdat installaties uitvallen en het dak regelmatig lekt. Een andere vereniging, zoals de KBO, ziet dat hun huidig onderkomen veel te krap is geworden. Maar er zijn ook bewoners die zagen dat de behoefte aan activiteiten en voorzieningen veranderden. Het gaat bij gemeenschapsaccommodaties niet meer om alleen om verenigingsactiviteiten maar ook om nieuwe initiatieven van activiteitengroepen zoals een eetpunt, een ontmoetingspunt of dagvoorzieningen.

De samenstelling van de bevolking verandert. We worden met z'n allen ouder, maar we zien ook dorpsgenoten hun plek in de gemeenschap zoeken met een psychische handicap of met chronisch geheugenverlies of verstandelijke handicaps. Mensen die in het dorp kunnen blijven wonen dankzij de zorg van mantelzorgers en andere sociale netwerken waaronder het verenigingsleven. Je kunt zeggen dat onze gemeenschap kleurrijker wordt, niet alleen door de komst van vluchtelingen en de vestiging van arbeidsmigranten, maar ook doordat dorpsgenoten langer zelfstandig blijven wonen en minder of in het geheel niet meer gebruik maken van voorzieningen van instellingen buiten het dorp.

Die combinatie van veranderingen bij verenigingen en in de samenstelling van onze bevolking zijn de aanleiding geweest om na te denken over de vraag wat hebben we nu nodig aan activiteiten en voorzieningen en welke accommodaties of gemeenschapshuis hebben we daarvoor nodig.

Voorzieningen staan onder druk

De gemeenschap Blitterswijck staat de laatste jaren onder druk. Het verdwijnen van voorzieningen is in Blitterswijck hard gegaan doordat vanaf eind jaren 90 de woningbouw volledig stil viel. Om aan de destijds geldende vraag naar woningen te voldoen was door de gemeente en de Provincie het Beeteterrein aangewezen voor dorpsuitbreiding. Maar de grond en het grondwater van deze locatie bleken sterk vervuild. Hierdoor en door het uitbreken van de financiële crisis is deze dorpsuitbreiding nooit gerealiseerd. De vergrijzing en de ontgroening manifesteren zich daarom sterker dan gemiddeld en de voorzieningen in ons dorp staan onder sterke druk. Mede door de achterblijvende investeringen in woningbouw hebben maatschappelijke organisaties noch private partijen in Blitterswijck geïnvesteerd in woon-zorg voorzieningen, gezondheidszorg of welzijnsvoorzieningen. Vanaf eind jaren '90 verkeert het dorp in een neerwaartse spiraal die nog eens versterkt werd door het verdwijnen van commerciële voorzieningen zoals het bankkantoor, postkantoor en winkels. Het aantal leegstaande gebouwen is verontrustend. Dat leidt niet alleen tot verkrotting, maar ook tot hoge exploitatielasten van gemeenschapsaccommodaties zoals kerkgebouwen, schoollokalen en de twee vestigingen van het gemeenschapshuis.

Maar het is niet alleen kommer en kwel, juist de afgelopen jaren is een kentering opgetreden door initiatieven van de Dorpsraad, de verenigingen en de Stichting Gemeenschapshuis. Mede gestimuleerd door de gemeente Venray gingen initiatiefgroepen aan de slag met een eetpunt, ontmoetings- en boekenuitleenpunt, de herinrichting van het dorpsplein, renovatie van de sportaccommodatie, de herinrichting van het ruïneterrein door het Gilde en met het accommodatieplan MFGB. We namen het heft in handen met vertrouwen in eigen kunnen en in de toekomst van ons dorp. De vragen die we ons stelden waren o.a.:

- Welke activiteiten en voorzieningen willen we behouden of hebben we in de toekomst nodig?
- Welke samenwerking tussen verenigingen van jong en oud is wenselijk en nodig?
- Welke ontmoetingsactiviteiten, opvang en zorgactiviteiten zijn nodig voor diegenen die een steuntje in de rug verdienen?
- Welke accommodaties hebben we nodig voor dit toekomstbeeld?
- Welke scenario's komen naar voren wanneer het huidige aanbod van accommodaties naast dit toekomstbeeld wordt gezet?

Deze benadering vraagt van alle betrokken verenigingen dat men bereid is om de eigen deelbelangen ondergeschikt te maken aan het gezamenlijke dorpsbelang en rekening te houden met wensen van nieuwe groepen zoals ouderen en minder validen. Dat betekent bijvoorbeeld niet alleen een andere visie op activiteiten maar soms ook het loslaten van de eigen accommodatie (heilige huisjes). Voor de Stichting Gemeenschapshuis had dit proces tot gevolg dat de blik, die voorheen vooral naar binnen gekeerd was op behoud van de bestaande accommodatie, verschoven werd naar de buitenwereld, naar de wensen van nieuwe en toekomstige gebruikers. Deze aanpak is een nieuwe manier van omgaan met maatschappelijk vastgoed. We hebben als een van de eerste dorpen gebruik gemaakt van de methode Accommodatieplannen van de

Vereniging Gemeenschapsaccommodaties Limburg, Spirato. Het proces van het MFGB heeft ons ook geleerd, hoe je als gemeenschap in het licht van demografische veranderingen en veranderende behoeften omgaat met de verschillende accommodaties voor maatschappelijke voorzieningen. Dan blijkt dat het proces van samenwerking en afstemming in de gemeenschap op de eerste plaats komt. Pas daarna komt het antwoord van een gezamenlijk beheer van de gemeenschapsaccommodatie die duurzaam te beheren is en afgestemd is op huidige en toekomstige behoeften. Het MFGB is niet alleen sociaal duurzaam maar ook ten aanzien van gebruik materialen en energie. Tevens wordt met het MFGB bijgedragen aan de cultuurhistorische kenmerken van Blitterswijck. Het MFGB wordt gerealiseerd in een beeldbepalend pand aan het karakteristieke Limburgse dorpsplein in Blitterswijck met de vier functies van school, gemeenschapshuis, kerk en dorpscafé.

Door een actuele maatschappelijke ontwikkeling is het gemeenschapshuis Blitterswijck extra belangrijk geworden voor onze gemeenschap. Het vakantiepark Het Roekenbosch, dat tegen onze dorpskern ligt, biedt jarenlang onderdak aan urgent woningzoekenden zoals arbeidsmigranten, GGZ-cliënten, gescheiden mensen en ex-gedetineerden. De vakantiehuisjes op Het Roekenbosch worden m.m.v. diverse instanties verhuurd aan deze kwetsbare groepen. Daarnaast is Het Roekenbosch in 2016 en 2017 een AZC. Hoewel de komst van dit AZC in ons dorp niet geleid heeft tot extreme uitbarstingen, zijn de verhoudingen binnen gemeenschap wel op scherp gezet. We moeten extra inspanningen doen om iedereen erbij te houden en om tegenstellingen binnen verenigingen en tussen dorpsgenoten te overbruggen. De alom gevoelde onrust en spanning in de wereld, werd door de komst van het AZC extra dichterbij gebracht. Wij moeten de komende jaren als gemeenschap extra investeren in de verbindingen met nieuwkomers en in de onderlinge verbanden in onze gemeenschap. Het gemeenschapshuis draagt bij aan deze zoektocht naar een mentale balans en de toekomst van ons dorp. Wij zien in het gemeenschapshuis ook tal van mogelijkheden voor het betrekken van groepen inwoners die nu aan de randen van onze gemeenschap staan en in het bijzonder van nieuwkomers. Een centrale ontmoetingsplek als het gemeenschapshuis geeft ons vertrouwen in een periode dat de onderlinge banden onder druk staan vanwege de kortstondige komst van een AZC, de huisvesting van arbeidsmigranten en andere urgent woningzoekenden.

Randvoorwaarden en uitgangspunten

In dat inventariseren en zoeken naar oplossingen voor het huisvesten van activiteiten en voorzieningen hanteert de Stichting Gemeenschapshuis een aantal uitgangspunten zoals:

- Multifunctioneel gebruik ruimten: voor jong en oud, geen versnippering,
- flexibel gebruik ruimten
- duurzaam zowel wat energie en materialen betreft als betaalbaarheid,
- behoud en versterking van de functie van het dorpsplein,
- grote toegankelijkheid: fysiek maar ook mentaal/psychisch (mensen voelen zich welkom ook met handicap), centraal gelegen midden in dorpsgemeenschap.

Het gemeenschapshuis Blitterswijck moet weer de laagdrempelige ontmoetingsplek worden van onze inwoners. Aangezien Blitterswijck nog diverse horecavoorzieningen heeft, is er weinig behoefte aan commerciële activiteiten in het gemeenschapshuis.

Er zijn verschillende scenario's verkend om binnen deze uitgangspunten en op basis van huidige en toekomstige ruimtebehoeften een locatie/accommodatie te vinden. We hebben o.a. gekeken naar de basisschool, kerk, sportaccommodatie en zijn uiteindelijk uitgekomen bij aanpassing van het gemeenschapshuis met een kleine uitbreiding. Dat betekent dat we onze nevenvestiging van 't Honk afstoten en alle activiteiten verhuizen naar het nieuwe MFGB (Multifunctionele Gemeenschapshuis Blitterswijck).

Nu lijkt de uitkomst van dit proces vooral een kwestie van verbouwen en 'stenen stapelen'. Maar het MFGB is een stap in het proces van gemeenschapsontwikkeling en een (belangrijk) middel om onze doelen op het terrein van ontmoeting, sociaal culturele activiteiten, opvang, voorlichting & preventie, zorg en bewegen te realiseren. Met het plan MFGB richt de Stichting Gemeenschapshuis zich o.a. op drie dimensies:

1. Kwaliteit van leven,

2. Sociaal-maatschappelijke participatie en

3. Dagelijks functioneren.

De Stichting gemeenschapshuis kiest voor een aanpak die nabij de persoonlijke leefwereld ligt en dus de meeste aanknopingspunten biedt om mensen in beweging te krijgen. Het proces van het MFGB is een proces van onderop dat de gemeente Venray gefaciliteerd heeft. Niet alleen verenigingen, dorpsraad, stichting gemeenschapshuis participeren actief, maar ook de 160 dorpsgenoten die zich hebben opgegeven voor vrijwillige bijdragen aan de realisatie van het MFGB. Meer dan ooit tevoren zullen verenigingen de samenwerking met elkaar moeten opzoeken omdat de veranderingen in wensen en behoeften steeds sneller gaan en naoorlogse groeiscenario's niet meer van toepassing zijn. We hebben eerder te maken met bevolkingskrimp, vergrijzing en ontgroening.

Met het MFGB wil de Stichting Gemeenschapshuis bijdragen aan gemeenschapsontwikkeling dat, gezien de bijzondere omstandigheden van Blitterswijck, kan worden bestempeld als een proces van sociale innovatie. Het MFGB kan niet los gezien worden van andere initiatieven en plannen. Soms is het MFGB een effect van nieuwe WMO-activiteiten en soms is het omgekeerd. Doordat alle geledingen uit de gemeenschap betrokken zijn, zorgt het MFGB voor afstemming, faciliteiten en een uitwisseling van kennis en ervaringen. De effecten van het MFGB zijn in te delen in drie dimensies.

Ad 1. Kwaliteit van leven

Met het MFGB wordt ingespeeld op de behoeften van inwoners voor wie behoud van contacten en deelname aan het gemeenschapsleven niet vanzelfsprekend is. Het aantal ouderen en gehandicapten dat zo lang mogelijk wil deelnemen aan het gemeenschapsleven zal de komende jaren alleen maar toenemen. Ontmoetingsmogelijkheden en laagdrempelige activiteiten afgestemd op individuele behoeften zijn daarvoor nodig naast de huidige verenigingsactiviteiten. De Dorpsraad, de Stichting Gemeenschapshuis en initiatiefgroepen hebben in dit verband al enkele activiteiten gerealiseerd zoals informatie- en adviesvoorzieningen, het eetpunt De Verwennerij en een boekenuitleen. Deze voorzieningen richten zich ook op dorpsgenoten met een laag opleidingsniveau en diegenen die een slechtere gezondheid hebben en zich soms eenzaam voelen.

Bij kwaliteit van leven gaat het ook om tal van levensvragen waar mensen in verschillende levensfasen mee worstelen. Verenigingen, de Parochie en maatschappelijke instellingen vervullen hierin een belangrijke rol door de organisatie van ontmoetingen, themabijeenkomsten of persoonlijke ondersteuning. Hiervoor is wel een goed

gemeenschapshuis nodig. Nu er veel gesproken wordt over kerkgebouwen onttrekken aan erediensten en de betekenis van religie en geloofsgemeenschap verandert, is het gevoel van geborgenheid voor veel mensen weg. Het gemeenschapshuis, in de volksmond nog vaak aangeduid als parochiehuis Blitterswijck, kan voorzien in de behoefte van mensen om zich op constructieve manier tot elkaar te verhouden. Dat begint met mogelijkheden tot ontmoeting, een gesprek en gezamenlijke activiteiten.

Daarnaast heeft het afstoten van de nevenvestiging 't Honk geleid tot een initiatief voor een woonproject voor bijzondere groepen. In samenwerking met de gemeente Venray, een maatschappelijke financier en zorginstellingen ontwerpt de werkgroep 't Honk een woonproject waar kwetsbare jongeren en ouderen zolang mogelijk kunnen blijven wonen. Dit initiatief is ontstaan vanuit de brede projectgroep van het MFGB omdat verwacht wordt dat de behoefte aan een dergelijke woonvorm toeneemt. Tevens wordt met een dergelijk woonproject een oplossing ontwikkeld voor de locatie die vrijvalt in het plan MFGB.

Ad 2 Sociaal-maatschappelijke participatie

De realisatie van het MFGB versterkt de sociale cohesie en het vertrouwen in elkaar en in de instanties. Het plan voor het MFGB geniet grote instemming onder inwoners, verenigingen en andere gebruikers van onze gemeenschapsaccommodaties. Met het MFGB dragen we bij aan een actieve gemeenschap, waar mensen elkaar ontmoeten en gezamenlijk activiteiten ondernemen. We zijn er in geslaagd om in het hele planproces ook de jongeren te betrekken en te behouden. Het jongerencentrum in ons dorp zoekt ook naar wegen om de groep 18-minners te bereiken met activiteiten vanuit het perspectief van langer gezond blijven en participatie. Het beheer van het MFGB met het jongerencentrum biedt stage- en leerwerkplekken voor vooral kwetsbare jongeren. Voor een vitale gemeenschap is de verbinding van jong en oud van groot belang. In het MFGB krijgen jeugd en jongeren de gelegenheid elkaar te ontmoeten en verantwoordelijkheid te nemen voor hun eigen jongerencentrum. Maar we blijven wel met zijn allen (ouders, verenigingen en Stichting Gemeenschapshuis) betrokken en sluiten onze ogen niet voor maatschappelijke vraagstukken zoals drugs- en alcoholgebruik waarmee jeugd en jongeren ook in ons dorp geconfronteerd worden.

Tevens zorgt de verhuizing van de KBO naar het MFGB voor een enorme impuls aan activiteiten en levendigheid in het toekomstige gemeenschapshuis.

Het idee achter het MFG Blitterswijck is gestoeld op samenwerking tussen alle geledingen in onze gemeenschap. Verenigingen en initiatieven van jong en oud spelen in op nieuwe behoeften. We zijn tot het inzicht gekomen dat een florerend gemeenschapshuis alleen haalbaar is als we daar gezamenlijk de schouders onder zetten en ons verantwoordelijk maken voor de exploitatie. Dat is een trendbreuk met de situatie van de afgelopen decennia waarin sprake was van een professionalisering en waar gebruikers van het gemeenschapshuis zichzelf vooral zagen als klant. Het MFGB vraagt om een vernieuwing van de organisatie en een structuur die nieuwe mogelijkheden biedt voor vrijwilligerswerk en andere vormen van betrokkenheid bij het beheer van het MFGB en de WMO-activiteiten. De ene keer ben je deelnemer of gast van een activiteit, de andere keer lever je een bijdrage als vrijwilliger. Uiteindelijk komt het erop neer dat we de zorg voor elkaar vergroten en ons (nog) meer inzetten als vrijwilligers voor (sociale) activiteiten in het gemeenschapshuis.

Ad 3. Dagelijks functioneren

Het plan MFGB richt zich op de gezamenlijke (collectieve) activiteiten en voorzieningen. Maar we zijn ervan overtuigd dat deze activiteiten en voorzieningen effect hebben op het dagelijks functioneren van mensen in onze gemeenschap. De versterking van de sociale cohesie zal een positief effect hebben op gevoelens van eenzaamheid. Bewegingsactiviteiten in het MFGB bevorderen de gezondheid, zelfredzaamheid en sociale welzijn van de dorpsgenoten. Ontmoetingsactiviteiten en dagopvangactiviteiten hebben niet alleen een positief effect op de kwaliteit van leven van de deelnemers, maar verlichten ook de mantelzorgers en bewerkstelligen een saamhorigheidsgevoel bij onze hele gemeenschap.

Organisatie en financieel

Met ingang van 1 januari 2018 stopt de gemeente Venray met de subsidiëring van de exploitatielasten van gemeenschapshuizen en buurtcentra. De gemeente draagt wel bij (maximaal 2/3 deel) van de noodzakelijke en goedgekeurde investeringskosten van een (ver) bouw van een gemeenschapsaccommodatie. Bepaalde gebruikersgroepen kunnen voor bepaalde activiteiten, bijvoorbeeld voor kwetsbare groepen, wel in aanmerking komen voor een gemeentelijke bijdrage in de exploitatiekosten. Deze beleidswijziging bij de gemeente betekent voor de Stichting Gemeenschapshuis dat toegewerkt moet worden naar een kostendekkende exploitatie.

Het afstoten van de nevenvestiging 't Honk zorgt voor een drastische verlaging van de exploitatielasten en een vergroting van het multifunctioneel gebruik van het gemeenschapshuis. Het duurzame gebouw van het MFGB draagt bij aan de verlaging van de energielasten. Een accommodatie die voldoet aan de huidige eisen en multifunctioneel gebruikt kan worden, zorgt voor een betere bezetting van de ruimten. Een MFGB kan in de visie van het bestuur ook alleen met een kostendekkende exploitatie werken wanneer optimaal gebruik wordt gemaakt van vrijwilligers. Betaalde beroepskrachten voor het beheer van een gemeenschapsaccommodatie in een dorp van 1.100 inwoners gaat de draagkracht van de gemeenschap te boven. Daarom is er voor gekozen het dagelijkse beheer onbezoldigd of met vrijwilligersvergoedingen uit te voeren. De bestuursleden van de Stichting Gemeenschapshuis doen dit geheel vrijwillig en ontvangen geen vacatiegelden of beloningen.

Samenvattend zijn de uitgangspunten voor beheer en bestuur door de Stichting Gemeenschapshuis Blitterswijck:

1. aansluiten op de **veranderende bevolkingsontwikkeling**. De bevolking van Blitterswijck zal niet (meer) groeien, maar ook niet krimpen. De samenstelling van de bevolking verandert wel: meer ouderen en minder jeugd. De behoefte aan voorzieningen verandert en daarmee ook de activiteiten van verenigingen. De gemeenschapsaccommodaties in Blitterswijck vervullen ook een functie voor mensen van buiten het dorp (zie b.v. rolstoeldansen, scouting, enz.). Omgekeerd wordt rekening gehouden met het gegeven dat inwoners van Blitterswijck ook gebruik maken van verenigingen en activiteiten buiten het dorp.
2. Het uitgangspunt is een haalbare **kostendekkende exploitatie** van de toekomstige gemeenschapsaccommodatie, die is op te brengen door de gemeenschap. Dat betekent sobere en doelmatige voorzieningen en geen afhankelijkheid van externe financiers. De toekomstige exploitatie wordt niet of zo min mogelijk opgezaaid met kapitaalslasten.
3. Er wordt toegewerkt naar een doelmatig en een optimaal **multifunctioneel gebruik** van beschikbare accommodaties. De toekomstige gemeenschapsaccommodatie dient geschikt te zijn voor meerdere activiteiten tegelijk en onderdak kunnen bieden aan zoveel mogelijk verenigingen en activiteiten. Nu zitten verenigingen met hun activiteiten soms op verschillende accommodaties: gemeenschapshuis, dorpscafé de Zwart, School, 't Honk, Roekenbosch, Keizersberg en Tante Jet.

4. **Duurzaam** gebruik ruimten en energie. Door de versnippering van accommodaties kan het nu voorkomen dat voor verenigingen tegelijkertijd vier ketels staan te branden in 't Honk, in het gemeenschapshuis, in dorpscafé de Zwart en in de school. De werkgroep wil niet alleen de ondoelmatige versnippering van accommodaties beëindigen, maar ook streven naar een gezamenlijk en duurzaam energiesysteem. Omdat de vier vitale gemeenschapsaccommodaties rond het Plein liggen, biedt dat extra kansen.
5. Het gemeenschapshuis van de toekomst moet ook mogelijkheden bieden voor **nieuwe dorpsvoorzieningen**. Daarbij moet vooral rekening gehouden worden met voorzieningen die samenhangen met vergrijzing en het langer zelfstandig wonen van kwetsbare dorpsgenoten.
6. **Een concurrentie** tussen maatschappelijk vastgoed (gemeenschapshuis, school, kerkgebouwen) dient voorkomen te worden, maar ook tussen maatschappelijk vastgoed en particulier vastgoed (horeca). Het dorpscafé en de andere horeca leveren ook een bijdrage aan een vitale Blitterswijckse gemeenschap.

Bestuur Stichting Gemeenschapshuis Blitterswijck

Januari 2017

Plein 4 5863 AT Blitterswijck

Telefoon: 0478 531 272

E-mail: info@gemeenschapshuisblitterswijck.nl

www.gemeenschapshuisblitterswijck.nl